

УДК 351.858+316.73:316.752
DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.3.17>

І. В. Мельник

аспірант кафедри інформаційної політики
та цифрових технологій
Національної академії державного управління
при Президентіві України

ГІБРИДНІ НАРАТИВИ МАСОВОЇ СВІДОМОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ: ВИКЛИКИ ДЛЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Досліджено гібридні нарративи масової свідомості, що поширюються в ході інформаційного протистояння, зумовленого російською збройною агресією на сході України. Доведено, що нарративи як когнітивні конструкти використовуються як маніпулятивні механізми для ретрансляції пропагандистських меседжів, цінностей, моделей світовідчуження, мають гібридний характер, формуючи альтернативну уявну реальність. В інформаційному просторі за допомогою підміни реального символічним та уявним, продукування фейкової інформації та сприйняття постправди за істинність формується гібридна метареальність, здатна впливати на соціум, його поведінкові моделі, політичну активність, характер прийняття управлінських рішень тощо. Виявлено, що гібридні нарративи, ґрунтуючись на архетипах колективного несвідомого, формують неоміфи, які акумулюють квазі-ідентичності, псевдоцінності та ідеологеми деструктивного характеру. Аргументовано, що інформаційні гібридні впливи виявили ряд проблем управлінського характеру: починаючи від зміни вектора в інформаційній політиці і завершуючи побудовою системи стратегічних комунікацій країни. Означені чинники вимагають від органів державної влади оперативного реагування та вироблення механізмів протистояння та захисту свого інформаційного простору, національних цінностей та інтересів. Методи гібридної війни виявили суттєві лакуни в організаційно-управлінській, освітній і гуманітарній сферах, невідповідність сектору державного управління та управлінських кадрів до специфічних загроз гібридної війни та пов'язаних із цим викликів, які загрожують національній безпеці, в цілому державі, з використанням сучасних гібридних технологій. Напрацювання базових державних механізмів функціонування в умовах гібридної війни актуалізує необхідність державного регулювання окремих питань у частині вироблення інформаційної політики, захисту культурного продукту тощо, що, своєю чергою, вимагає удосконалення принципів роботи державних управлінців з інформацією та аналітикою, експертним середовищем, громадянським суспільством та ЗМІ.

Ключові слова: нарратив, міфологеми, неоміфи, гібридна війна, інформаційний простір.

Постановка проблеми. Інформаційне протистояння, розгорнуте в межах гібридної війни проти України, значною мірою ґрунтується на застосуванні різного роду нарративів, що транслюються в інформаційному просторі та вживлюються в масову свідомість суспільства. Подібні впливи належать до засобів так званої м'якої сили («soft power»), що мають на меті глибоку дію на когнітивно-емоційному рівні. В контексті перебігу гібридної війни саме нарративи, що включають сукупність засобів ідеологічного, міфологічного, символічного

характеру, формують викривлену уявну реальність, у межах якої пропонуються готові моделі ідентичності, комунікації, міркувань, суджень, вибору ціннісних орієнтирів. Також за допомоги нарративу, що фактично є певною моделлю оповіді про дійсну або уявну реальність, здійснюється маніпуляція масовою свідомістю, підміна понять, інтегруючи соціум у «заданий текст» утвореної нарації і створюючи, таким чином, суспільну напругу, що може переходити до певних дій.

В умовах гібридної війни застосовуються й гібридні нарративи, покликані транслювати спрощені, викривлені

й примітивізовані уявлення про світ, певні події, часто вкладені в рамки міфологеми, чітких бінарних опозицій, замінюючи раціональне розуміння подій реальності ірраціонально-чуттєвим та, разом з цим, змінюючи сенси й оціночні судження. Гібридні наративи, підкріплені ідеологічними меседжами, не лише формують стороною агресора потрібне семантичне поле в медіа-середовищі, але й утворюють відповідні категорії мислення на рівні буденної свідомості та комунікації. Відтак задається суспільний дискурс, що, використовуючи кризові явища та розбіжності світоглядних і ціннісних настанов різних частин суспільства, поглиблює ситуацію деградації та розколу. Ці чинники на сьогодні становлять актуальні виклики для всієї системи державного управління, спонукаючи виробленню механізмів протидії та формування відповідної політики з метою захисту національних інтересів і позиції країни на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню вивчення ролі нарративів у сучасній суспільній свідомості присвятили роботи С. Гуцол, О. Ісакова, В. Карпиленко, Г. Суріна, О. Суший, С. Шкіль. Взаємопов'язаність міфологічно-ідеологічних конструктів у гібридній війні досліджували В. Зеленін, Н. Кононенко, Є. Магда, О. Мильченко, Л. Нагорна, Б. Парахноський, Г. Почепцов, О. Розумний, О. Стяжкіна, Г. Яворська. Разом із тим означена проблематика потребує поглиблення вивчення аспектів інформаційного протистояння в умовах гібридної війни.

Метою пропонованої роботи є дослідження гібридних нарративів, що пропагуються і вживлюються в масову свідомість стороною-агресором в умовах інформаційної війни та їх вплив на формування викликів у сфері державного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гібридність як інформаційна загроза та ступінь впливу на суспільство має найбільший вияв у сферах світоглядно-ціннісного спрямування, національної ідентичності, бо безпосереднім чином зачіпає динаміку суспільно-політичних прихильностей та вподобань суспільства і може мати згубний вплив для суверенітету та державності. Відтак цілеспря-

моване впровадження для населення в інформаційний простір деструктивних ідей та альтернативних цінностей здатне утворити іншу символічну реальність, що на рівні масової свідомості буде сприйматися за реальну модель світу. Із цією метою застосовуються відповідні гібридні наративи, що як когнітивні конструкти містять зміщені уявлення про важливі аспекти повсякденної картини життя, реакцій на події суспільного значення, поведінкові стереотипи тощо.

Наратив має змогу вводити в масову свідомість ту чи ту картину світу. Так, новини, які отримує населення, здебільшого базуються на різних моделях світу. Наратив є фрагментом моделі світу, що структурує дійсність та утворює в ній порядок, систематизацію. Дійсність певним чином вкладається в форми нарративу, що полегшує і отримання інформації, і її оцінку.

В умовах гібридного протистояння, що є складовою частиною гібридної війни, розгорнутої в Україні, у структурі нарративу дієвими інструментами є відповідні міфологеми, що ґрунтуються на метафоричності, символічності оточуючого світу, образності. Саме завдяки нарративам, що складають символічні сюжети, за якими і класифікується дійсність, здійснюється її розуміння (Карпиленко, 2014, с. 9). У цьому зв'язку можна виокремити сферу міфотворчості як цілеспрямований процес фабрикування та «впровадження» в суспільну свідомість соціальних міфів і різноманітних міфогенних утворень [1, с. 13].

Аналітики та вчені сходяться в думці, що нинішня гібридна війна відбувається за допомоги нарративів, які тією чи іншою мірою створюють та підтримують рівень соціально-політичної та психологічної напруги, впливаючи на окремі дії, рішення та іншу активність акторів-учасників конфліктуючих сторін. Наратив як інструмент гібридної війни містить так само викривлену гібридну парадигму, що покликана легітимізувати дійсний стан справ агресора, супутньо пояснюючи наявну картину світу, причинно-наслідкові зв'язки у такому гібридному світові, сакральні символи та місії, зміщуючи правильні акценти на хибні або вдаючись до підміни понять, значень і символів. Тим самим ці

компоненти мають вплив на масову свідомість, оскільки подають доволі спрощений погляд на події, пов'язані із відвертою збройною агресією. З точки зору розвитку соціуму, масова свідомість – це сукупність уявлень різних соціальних груп про світ явищ навколишнього життя (економічного, політичного, культурного, які зачіпають їх соціальні інтереси і позначаються на характері їх життєдіяльності як членів суспільства. З погляду змісту, в масовій свідомості відображені знання, уявлення, норми, цінності і зразки поведінки, що розділяються будь-якою сукупністю індивідів – масою [4, с. 58].

В умовах глобальної кризи суспільств масова свідомість зазнає трансформаційних впливів, спровокованих інформаційними потоками та утворюваних ними симулякрів, побудови медійної гіперреальності тощо. Відтак наслідками цього є те, що, як відзначають дослідники, люди апріорно готові довіряти тенденційним інтерпретаціям подій у медіареальності, ніж відшукувати достовірні факти об'єктивної дійсності. Їх здебільшого задовольняє та версія подій, що вони отримують з медіа. Власне, медіа-нарратив створює зразки, норми, кліше та фільтри світобачення мас як поєднання чуттєвих, вербальних та смислових паттернів [3, с. 62]. Середовище медіа та породжувані ним феномени фейків, постправди вкупі з кліповим мисленням та сприйняттям, що беруть початки з масової культури, нині становлять найбільший вплив на способи пізнання, сприйняття і мислення в умовах колосального виробництва інформації.

Характерним на сьогодні є те, що масова свідомість сприймає проблеми з погляду безпосередніх життєвих інтересів і найбільш доступного кожному конкретного досвіду і заснованих на ньому образних уявлень. Таке сприйняття є дещо обмеженим, в якому слабо відображені можливі перспективи і наслідки поточних подій [4, с. 58].

Наративи з точки зору впливу на масову свідомість є ментальними та психологічними конструктами, що формують і визначають життя соціуму. Відтак у контексті інформаційного протистояння наратив стає до певної міри частиною загальної риторики у політиці країни-агресора та складо-

вою частиною інформаційної пропаганди.

Наратив як частина гібридної агресії включає у свої структури міфи та міфологеми, оскільки це є найдавніші архаїчні форми мислення і їх наявність спричиняє до швидкого засвоєння і осмислення реальності та відповідним чином поданої інформації. Згідно з класичною традицією (О. Лосев, К. Леві-Строс, Я. Голосовкер), міф інтерпретується як специфічний тип реальності, у якому опис і процесуальність об'єднуються в символі, що є відкритим за своїм характером і таким, що характеризується перформативністю та дійсничністю стосовно утворення, побутування і трансляції нових культурних смислів [6, с. 66]. Сучасними засобами комунікації та інформаційної пропаганди і впливів фактично вибудовуються і застосовуються неоміфи, під якими розуміються «готові» схеми-кліше, у які вкладається очікуваний суспільством контент та за допомоги яких задовольняються певні потреби. Головним у структурі неоміфу є ідея, довкола якої ґрунтується, власне, схема-оповідь. Такі неоміфи у системі наративу є свого роду уявлюваною конструкцією, чітко пов'язаною з фундаментальними цінностями спільноти, він не є ні реальним, ні нереальним, але розгортається відповідно до законів уяви і має за мету демонстрацію суті космічних і соціальних феноменів [1, с.18]. Міфи будуються на бінарних опозиціях, поділяючи реальність на чіткі межі полярностей «своїх» і «чужих», а, відповідно, міфологічна логіка не визнає можливості існування об'єктивної причини події або явища, надаючи буденним подіям сакрального сенсу. При цьому активно експлуатується архетипна матриця нації, використовуючи відповідну знакову систему відносно нової сконструйованої і пропагандистської реальності.

Неоміфи, що базуються на архетипах, пов'язані із глибинними потребами, є емоційно забарвленими і слугують неначе «спусковим гачком» для будь-якої активності, що може бути спровокована ідейними, надціннісними уявленнями через зведення до особливого статусу незадоволеної (архетипної за своїм джерелом) базової потреби. Згідно з теорією архетипів (К.-Г. Юнг), архетипне ядро – це гли-

бинний пласт масового (колективного) несвідомого, що містить універсальні схеми-образи, зміст яких у результаті спільної роботи свідомості і колективного несвідомого може бути потенційно насичений як консолідаційним, так і конфронтаційним зарядом. Відповідно, міфологема є конструктором міфологічної форми соціально-психологічного мислення, тобто смисловою одиницею, що фіксує канони опису чинного порядку речей і безпосередньо описи того, що існує і має право на існування [11, с. 111].

Міфологеми, що несуть фундаментальні норми й цінності, пропонують конкретну поведінку в певних ситуаціях, встановлюють збалансовані взаємовідношення, стають невід'ємною частиною комунікацій у культурі [2, с. 104].

В умовах сучасних комунікацій та цифрових технологій, що утворюють світ гіперреальності, міфологеми так само можуть створюватися штучно, швидко розповсюджуватися завдяки мас-медіа та ставати частиною міфологічної концептосфери. Використовуючи структуру традиційної міфологеми, такі новітні конструкти згодом або ідеологізуються, перетворюючись на ідеологеми, або деміфологізуються, трансформуються і переосмислюються. У даному разі необхідно також зазначити, що під ідеологемою дослідники розуміють універсальну мисленнєву одиницю ідеологічної картини світу, що є знаковою формою, спроектованою на вербальну основу, яка актуалізується у межах того чи іншого метаконтексту (дискурсу), переважно політичного характеру. Як ментальна одиниця, ідеологема характеризується національною специфічністю, динамічністю семантики, підвищеною аксіологічністю, що призначена для масової мобілізації або соціального проектування з метою легітимації соціальної системи [11, с. 111].

Характерною рисою гібридної війни є те, що в ній задіяний особливий вимір агресивної поведінки, вмотивований створенням паралельної реальності як поєднання елементів справжньої дійсності та уявної. Нова якість війни полягає в радикальному зміщенні акцентів мотивації дій на рівень конструювання уявної псевдореальності. Ціннісно-смілова модель організує

сприйняття реальності як цілісного комплексу фактів і явищ з відповідною оцінкою їх значущості. Те, що не вкладається в загальну модель світу, позначається як периферійне та вороже, спроможне зруйнувати реальність, а отже, потрібно захищатися від нього, вдаючись до певних героїчних дій. Псевдореальність формується керованими засобами масової інформації, але дійсні її корені лежать глибше – в історичному досвіді та менталітеті, який сконцентрований у певній моделі реальності, що, паразитуючи на вибірковій сукупності реальних фактів, їх спотворює та уявною картиною заміщує реальну [8, с. 9].

Загалом же, якщо говорити про присутність міфологічного мислення та міфологем у сучасних нарративах та суспільно-політичному дискурсі, то варто зазначити, що міф формується як відкрита система уявлень про світ та про себе, що, своєю чергою, обумовлює систему ціннісних орієнтацій, поведінкові й мотиваційні моделі. Щодо розповсюдженості використання міфів у структурі різного роду нарративів, у тому числі гібридного характеру, важливим є те, наскільки розкручений медійний міф співпадає з особистісним, і, відповідно до цього, відкривається шлях для застосування різноманітних маніпулятивних системних втручань, що може призводити до негативних наслідків у суспільстві. Противагою цьому має бути сформована продуктивна контр-ідея, що базувалася б на пріоритетові національної ідеї та національних інтересів держави, вкладена так само у рамки міфу, яка б на рівні масової свідомості виконувала консолідуючу функцію. Утім, на думку вченого й аналітика Є. Магди, сучасне українське суспільство з його нечіткими, неокресленими та несформованими уявленнями про національну ідентичність та не укоріненим в масовій свідомості та медійному дискурсі й нарративі смислоутворюючим етноцентричним міфом може бути охарактеризована як така, що має лімінальний статус. Відтак за таких умов відповідати на інформаційну війну неможливо, не маючи хоча б засадових підстав, базової сукупності символів і міфологем, навколо якої може сформуватися новітній міф України [6, с. 66]. Як зазначає В. Зеленін, на сьо-

годні Україна балансує між чотирма світоглядними векторами, зокрема, наявними у суспільній свідомості є залишки радянських міфів, цінності «європейського майбутнього», присутніми в інфопросторі є також цінності та наративи «руського міру» та (поки що мало сформована) національна ідея України – «український вибір» [3, с. 67]. Відтак окремі вектори є факторами впливу на масову свідомість і ціннісні орієнтири соціуму та виступають також інструментами формування гібридних наративів в інформаційно-пропагандивному протистоянні.

Також у цьому аспекті сукупно важливого значення набувають ідентифікаційні розмежування, що також впливали і впливають на кризові ситуації, які стрясали Україну упродовж всього часу незалежності. Політичні кризи зазвичай виникали на ґрунті незбігу світоглядних настанов і життєвих практик різних сегментів соціуму. З переходом перманентної конфліктності на стадію збройного протистояння останнє на масовому рівні найчастіше сприймається як «керований хаос», спричинений «війною амбіцій». Проте, на думку Л. Нагорної, в основі всіх суспільно-політичних криз незмінно перебуває неспівпадіння ідентифікаційних критеріїв і ціннісних систем [7, с. 64].

Витоками російських наративів, що ретранслювалися в інформаційному просторі України з початку військової агресії, є історичні та психологічні особливості формування культурного контексту, що, своєю чергою, впливав на процес формування російського колективного несвідомого. Головні наративи, що склали основу загалом ідеологічної пропаганди та агресії в інформаційному протистоянні, за допомоги яких, власне, і розраховувалося здійснення насадження цінностей країни-агресора, ґрунтуються, на думку дослідників, на основі глибинних кодів традиційної російської культури, сформованої а надрах візантинізму, поширюваного згодом у вигляді православ'я. Так, зокрема, на думку С. Шкіль, з якою ми погоджуємося, до базових характеристик духовної культури росіян можна зарахувати такі категорії, як утопізм, колективізм, догматичність мислення, віра в богообра-

ність, релігійна пасивність. Світська культура, що формувалася під впливом тоталітарної керівної моделі, розробила власну категоріальну матрицю, характерними особливостями якої є мислення в рамках дихотомії «свій-чужий», конспірологічність, колосальний розрив між словами й діями, безвідповідальність, безініціативність, політична пасивність. Формування цих світоглядних особливостей – наслідок складного історичного шляху Росії, на який впливало одразу багато чинників: від православ'я до географічних особливостей регіону. Вони сформували особливий тип мислення, що вирізняє росіян поміж інших народів [12, с. 215].

Глобальним наративом у гібридній війні Росії є історично сформована та згодом ретрансльована у пропагандистську ідею теза про те, «Москва – це третій Рим». Вона вкладалася в православну концепцію «істинного царства» та сягала своїми витокami ідеї про те, що московські князі, а потім і царі, усвідомлювали себе спадкоємцями візантійського трону та відповідальними за збереження чистоти православної віри [12, с. 215]. Цей наратив, своєю чергою, породив ряд інших наративів, не менш важливих, і дотичних до головного, зокрема, протиставлення всього російського Заходу; віра в есхатологічну місію Росії стати останнім ковчегом спасіння в царстві антихриста; видозмінений візантійський наратив про домінування «своєї» культури над «чужою» та культури над досвідом; конспірологічність мислення, віра в наявність антиросійських змов як зовні, так і в межах країни [12, с. 217]. Тотальне слідування означеним наративам призвело до їх канонізації та перетворення на своєрідну універсальну модель світобачення та світобуття, що стали визначати риторику офіційних осіб Російської Федерації.

Відтак побіжно окреслені нами ідеї склали основу низки символічних сюжетів російської історії та є ключовими концептами у розумінні дійсності. До того ж відповідно сформовані наративи мають свою послідовну схему та усталену систему взаємовідношень між структурними частинами, за допомоги яких упорядковується реальний та віртуальний світи.

В умовах інформаційної гібридної війни поширеними нарративами, ретрансльованими російською пропагандою в українському інфопросторі, були міфологеми та викривлення, що ґрунтувалися довкола української історії та її державності з метою заперечення й нівелювання. У цьому контексті був розгорнутий і інший, похідний наратив щодо анексії Криму та його сакральності для російської історії, коли захоплення українських територій спиралося на ідеологеми «исконно русских земель», «славы русского оружия» та ін. [8, с. 10].

Доцьогодотичним був ще один гібридний наратив, що стосувався, власне, розв'язаного збройного протистояння на сході України, який трактувався з позицій «внутрішнього конфлікту» та «громадянської війни». Відтак численні фейкові новини та меседжі покликані були «розмивати» медійний простір України, формуючи при цьому паралельну гібридну реальність.

Це впливало на імідж України на міжнародній арені, де позицію сторони-агресора також необхідно було брати до уваги. Конфлікт наративів між двома країнами формував імідж України не лише перед громадянами Росії, а й перед Євросоюзом. Та Україна, не маючи власних смислів, власної ідеології, не спроможна використовувати тільки власний авторитет і власне обличчя. Її імідж завжди співвідноситься з думкою Росії [5, с. 10]. Феномен підміни реального символічним сприяв тому, що українці й європейці стали сприймати окупаційну пресу та дивитися окупаційні сюжети не як сигнали біди, а як певний фактичний матеріал, що в той чи інший спосіб віддзеркалював дійсність [10, с. 91].

Механізми впливу на світоглядно-ціннісні патерни мають символічно-знакову природу, вони пов'язані зі смислами, з особливостями розуміння подій. Під час гібридної війни та інформаційного протистояння символічні компоненти виходять на перший план і починають відігравати ледве чи не вирішальну роль.

Пропагандистські міфологеми, спрямовані на історичне тло України, формувалися на загальних ідеях російської політики пам'яті, що сповідувала радянські цінності з канонічною версією культу

Перемоги у Великій Вітчизняній війні та відповідної героїки, що протиставлялися всьому іншому. Слід зазначити, що Україна протягом багатьох років була об'єктом російської політики пам'яті, спрямованої на поширення російської квазі-ідентичності («радянський народ» / «русский мир») серед українських громадян, дискредитацію та маргіналізацію маркерів української ідентичності, несумісних із російською квазі-ідентичністю (Мазепа, Петлюра, Бандера, Голодомор, УПА), популяризацію воєнничого культу Перемоги над фашизмом, що спирався на міфологію Великої Вітчизняної війни, формування образу ворога – українського фашиста-бандерівця. З початком розгорнутої у 2014 році пропагандистської кампанії, головними учасниками якої стали російські і проросійські ЗМК, тема «фашизму» стала однією з найважливіших для російської пропаганди, оскільки вона дозволяла використовувати для опису подій в Україні дискурс «Великої Вітчизняної війни». Відповідно, й Революція гідності змальовувалася як «фашистський переворот», тема «фашизму» була використана для виправдання окупації Криму та збройної російської агресії на сході України. Застосовуючи риторіку, пов'язану з «Великою вітчизняною війною» («каратели», «нацисти», «ополченці») для опису подій в Україні, російська пропаганда намагалася зобразити «фашистами» українську владу, а також тих, хто обстоює суверенітет України [9, с. 71].

Таким чином, за допомоги таких наративів засобами інформації та комунікації формувалася інша гібридна реальність, де поєднання об'єктивних подій перемежовувалася з фейками і міфологемами, спотворюючи в масовому масштабі здатність критичного сприйняття і мислення. Маніпулятивні технології, що застосовувалися в інформаційній війні, образно моделювали унікальні ірраціональні властивості мас, їхні внутрішньо-особистісні прояви, міжлюдські зв'язки і відносини, латентно нав'язуючи масам соціокультурні міфи як умовні еталони суспільної поведінки [3, с. 63].

Ідеологія і пропаганда набувають у таких умовах дедалі більшої майстерності, трансформуючи у стратегічну дію

комунікацію як її перетворену форму, що здійснюється за схемою цілераціональної дії. Така дія постає у вигляді політичних та соціальних технологій, спрямованих не на порозуміння, а на досягнення стратегічних, військових цілей. Зокрема, тут використовуються так звані приховані перлокутиви, а то й просто засоби введення в оману, що спираються на технології симбіозу пропаганди й реклами. Соціально-психологічні технології є одним із найважливіших елементів механізму управління, призначення яких – програмування думок або прагнень мас, психічного стану населення тощо. Кінцева мета таких зусиль – контроль над населенням, його керованість і слухняність, історична пам'ять (або дискурс історичної пам'яті), що формується, з одного боку, як конструкт міфологічної, фольклорної, літературно-мистецької, звичаєвої форм соціально-психологічного мислення, а з іншого боку – за допомогою ідеологем та психотехнологій [11, с. 112].

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що методами ведення гібридної війни є глобальні наративи, що в інформаційному просторі та на рівні масової свідомості формують альтернативні погляди та гібридну метареальність, що наділяється функціями істинної, справжньої реальності. В умовах гібридної реальності експлуатуються ціннісно-сміслові моделі локального значення, що модифікуються під впливом маніпулятивних технологій і можуть мати інше ціннісно-інформаційне наповнення. У площині протидії та долання гібридних впливів важливим є вибудовування нової комунікативної стратегії влади і громадянського суспільства із широким залученням міжнародного досвіду для створення дієвої системи комунікацій в цілому в країні. Доцільним у цьому аспекті є вироблення комплексної стратегії представлення України у світі через забезпечення системи взаємодії держави з іноземними медіа та інтенсифікація роботи дипломатичних представництв зі ЗМІ за кордоном.

Список використаної літератури:

1. Гуцол С.Ю. Психологічні особливості неоміфологічного нарративу як чинника політичної культури сучасного суспільства. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2011. Вип. 25. С. 12–21.
2. Гуцол С.Ю. Психологічні особливості структурних складових неоміфологічного нарративу. *Вісник НТУУ КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2011. Вип. 1. С. 103–108.
3. Зеленін В.В. Історичний міфодизайн як психотехнологія сучасної інформаційно-психологічної війни: базові постулати, завдання та структура міфотворення. *Український психологічний журнал*. 2018. № 1(7). С. 58–73.
4. Ісакова О.І. Масова свідомість як владна технологія: сутність і механізми реалізації. *Регіональні студії*. 2018. № 12. С. 57–61.
5. Карпиленко В.А. Використання нарративів у когнітивних структурах новин. *Інформаційне суспільство*. 2014. (липень-грудень). Вип. 20. С. 9–11.
6. Магда Є. Підсумки гібридної п'ятирічки (2014–2019). *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2019. Вип. 46. С. 65–71.
7. Нагорна Л. Поняття й метафори у територіальному аналізі: проблеми адекватності тлумачень. *Регіональна історія України: Зб. наук. ст.* 2015. Випуск 9. С. 53–68.
8. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Онтологія гібридної війни: гра прихованих смислів. *Стратегічна панорама*. 2017. № 1. С. 7–16.
9. Розумний О.М. Російська політика пам'яті як складова гібридної агресії проти України: технологія, результативність, способи протидії. *Стратегічні пріоритети*. 2017. № 3. С. 67–77.
10. Стяжкіна О. Дискурс окупації як механізм осмислення російської агресії проти України. *Нові сторінки історії Донбасу*. 2016. Кн. 25. С. 71–99.
11. Суший О.В. Глибинні рифи українського націєтворення: архетипна програма конфлікту. *Проблеми політичної психології*. 2017. Вип. 5(19). С. 103–121.
12. Шкіль С.О. Традиційні російські світоглядні наративи. *Гілея: науковий вісник: Зб. наук. пр.* 2015. Вип. 103. С. 214–218.

Melnyk I. Hybrid narratives of mass consciousness in conditions of information confrontation: challenges for public governance system

The hybrid narratives of the mass consciousness, which are spread during the information confrontation caused by the Russian armed aggression in the east of Ukraine, are studied. It is proved that narratives as cognitive constructs are used as manipulative mechanisms for retransmission of propaganda messages, values, models of world perception, have a hybrid character, forming an alternative imaginary reality. In the information space, hybrid metareality, capable of influencing society, its behavioral models, political activity, the nature of managerial decisions, etc., is formed by substituting the real with the symbolic and imaginary, producing fake information and perceiving the post-truth as truth. It was found that hybrid narratives, based on the archetypes of the collective unconscious, form neomyths, which accumulate quasi-identities, pseudo-values and ideologies of a destructive nature. It is argued that information hybrid influences have revealed a number of managerial problems: from changing the vector in information policy, and ending with the construction of a system of strategic communications of the country. Information confrontation in the conditions of hybrid war covers all spheres of mass communication, forming a wide public discourse that includes all types of communication and forms public opinion. The consequence of the collision of opposing narratives in the information confrontation is the discovery of common values in understanding the events of hybrid warfare, which are formed through manipulation and propaganda and affect the mass consciousness of society. national values and interests. Methods of hybrid war have revealed significant gaps in organizational and managerial, educational and humanitarian spheres, unpreparedness of the public administration sector and management personnel for specific threats of hybrid warfare and related challenges that threaten national security, as a whole, using modern hybrid technologies. The development of basic state mechanisms of functioning in a hybrid war highlights the need for state regulation of certain issues in terms of information policy, cultural product protection, etc., which, in turn, requires improving the principles of public administrators with information and analysis, experts, civil society and media.

Key words: *narrative, mythologies, neomyths, hybrid war, information space.*